

drama

SLOVENSKEGA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA

GOSTOVANJE V TRSTU

20. in 21. februarja 1965

7

gledališki list

A circular stamp is located in the bottom left corner of the page. It contains the text "SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA" around the perimeter and "Ljubljana" in the center.

Gledališki list Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani.
— Lastnik in izdajatelj Slovensko narodno gledališče Ljubljana. —
Urednik **J a n e z N e g r o** — Osnutek za naslovno stran: ing. arh. **Uroš**
Vagaja. — Izhaja za vsako premiero. Naslov uredništva: Ljubljana,
Drama SNG, poštni predal 27 — Naslov uprave: Ljubljana, Cankarjeva
cesta 11. — Tiska tiskarna Časopisnega podjetja »Delo«, Ljubljana. —
Številka 7., let. XLIV., sezona 1964-65.

IZ VSEBINE:

**Dve oceni: Josipa Vidmarja in Vasje Predana, str. 326; Albee — čudak
na broadwayskem odru, str. 329.**

**EDWARD ALBEE —
KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF**

EDWARD ALBEE

KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF

(Who's afraid of Virginia Woolf)

Prevedla: MAILA GOLOBOVA

Režiser: MILE KORUN

Kostumograf:
akad. slikar ALENKA BARTLOVA

Scenograf: ing. arh. UROŠ VAGAJA

Lektor: MAJDA KRIZAJEVA

O s e b e :

(po vrstnem redu nastopov)

Marta	DUŠA POČKAJEVA
George	JURIJ SOUČEK
Honey	MARIJA BENKOVA
Nick	DANILO BENEDIČIČ

Dejanje se godi v hiši univerzitetnega naselja na severovzhodu
Združenih držav Amerike (New England)

Sceno izdelale Gledališke delavnice SNG pod vodstvom ravnatelja
ing. arh. ERNESTA FRANZA

Vodja mizarskih del: VIKTOR LOGAR

Vodja slikarskih del: LADO SKRUŠNY

Kostume izdelale Gledališke krojačnice SNG pod vodstvom
STANETA TANČKA in ELI RISTIČEVE

Vodja predstave:

MARIJAN BENEDIČIČ

Šepetalka: HILDA BENEDIČIČEVA

Odrski mojster: ANTON AHAIČ

Masker in lasuljar: ANTE CECIČ

Frizerka: ANDREJA KAMBIČEVA

Razsvetljava: SILVO DUH,

LOJZE VENE

Duša Počkajeva kot Marta

Albee

KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF

V zakonskem paru Martha-George, ki je starejši in v katerem so čustvene ali nečustvene osnove in odnosi dognani dokončno, je ženski partner vsaj navidezno psihološko preprostejši in razvidnejši. Ta neugnana in divje zahtevna ženska, ki svojega moža iz ljubečega sovraštva in sovražne ljubezni zmerom spet odbija, in to moža, ki jo zna osrečiti; ona pa iz enakega čustva do same sebe noče biti srečna, dasi hkrati želi, da bi bila. O možu pravi, da je zagrešil grozovito bolečo in žaljivo napako, da jo ljubi, zato, da mora biti kaznovan, četudi prenaša, kar se ne da prenašati, ter razume, česar ni mogoče razumeti, ali pa ravno zato... To je spolno divja, protislovna narava, če ni spet tudi spolnost samo sredstvo za trpinčenje in samotrpinčenje pri tej v nekih ženskih prvobitnih instinktih (morda materinskih) prizadete žene. Igrala je ta vražji in pijani tvor D. Počkajeva z vso potrebno silovitostjo, zagrizenostjo in psihično izmučenostjo, ki so potrebne za to obsežno nalogo. Bila je prepričevalno vulgarna, odbijajoča in zapeljiva, in prav po žensko trajno egocentrična, nevarna, hkrati pa vendarle še človeška, zlasti ob svojem končnem zlomu in v svoji smrtni utrujenosti od vsega, predvsem od tega neugnanega uničevalnega nagona v lastnem srcu. Znamenita storitev te izredne igralkе.

Njen soigralec in soprog, neuspešni profesor zgodovine George, je bil Jurij Souček. Ustvaril je lik nenavadne igralske plastike, v katerem so se naravno družili rahla alkoholiziranost, telesna omedlnost, nepopustljiva strast do razkrivanja vsega, bistrovidnost, jedek humor, superiornost in težka življenjska utrujenost, polna ljubezenske melanholije, pridušene ljubosumnosti in spet kajpada sovražne ljubezni in ljubečega sovraštva. Vsi ti momenti so se živo in nazorno prepletali v njegovi igri, ki jo je le v redkih momentih nosila rutina ali manira, če hočete, večidel pa je bila pristna, prepričevalna in polna novih, zanimivih in skoraj zmeraj precizno ilustrativnih domislekov. Vrhu tega je znal v tej komplicirani in navidez že neobčutljivi psihi z vso prepričevalnostjo ohraniti podtalno živost in kratkomalo ganljivo človeško toploto. Skratka, Souček nam je podal inteligentno, mojstrsko in veliko kreacijo resnično zrelega, inventivnega odrskega umetnika.

JOSIP VIDMAR

DELO — 4. februarja 1964

Albee

KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF

MOČ UPORIZITVE

O tem, da leži osrednja odrsko-oblikovalna teža na igri štirih protagonistov, menda ne kaže zgublјati besed. Albeeja zanima človek in njegova senca, njegova zavest, podzavest, vest, njegova čutna in moralna prostornina, vgrajena v sfero superstrukturirane odtujenosti. Prav ta sfera opredeljuje kvartet štirih samomučilcev v četvero nekakšnih »Monodram«, ki sicer skoz in skoz postavljajo medsebojne brvi, a te

Duša Počkajeva (Marta) in Jurij Souček (George)

brvi so verbalne, adhezivne, so navada in plod samoohranjevalnega izkustva, ne pa nujnost medsebojne človeške soodvisnosti. To so odnosi, ki v njih »smisel« bivanja eksistira zgolj še v mučenju, razgaljevanju, egoizmu, čutno nasladnih igratih in cinizmu. Bolj ko pri Honey in Nicku so razviti pri Marthi in Georgu. Naloga režiserja Mileta Koruna je tedaj bila predvsem oživiljanje tako razgrajenih odnosov in iz njih izviraajoče eksaltirane atmosfere, hkrati pa še nenehoma pravomerno opredeljevanje stilnih uprizoritvenih prvin. Mislim zlasti na »ekonomično« porazdelitev komedijskih in resnih, tragikomičnih elementov, na orkestracijo zavestnih in podzavestnih vzgibov, na učinkovito oživilitev tistih ostrin, ki jih Albee dosega s svojimi paradoksalnimi, agresivnimi postopki, s postopki, ki dajejo celotnemu dogajanju svojski dramatični ritem. Prvo, kar je režiser storil, je izčiščanje oziroma reduciranje besedila. Navkljub številnim razumnim črtam bi se nemara dalo še kaj storiti in predstavo ekonomizirati. Odnose in vzdušje, razmerja notranjih vibracij in stilno enovitost je režiser Korun dosegel s tenkim, inteligentnim poslušom za vzročno povezovanje dovolj raz-

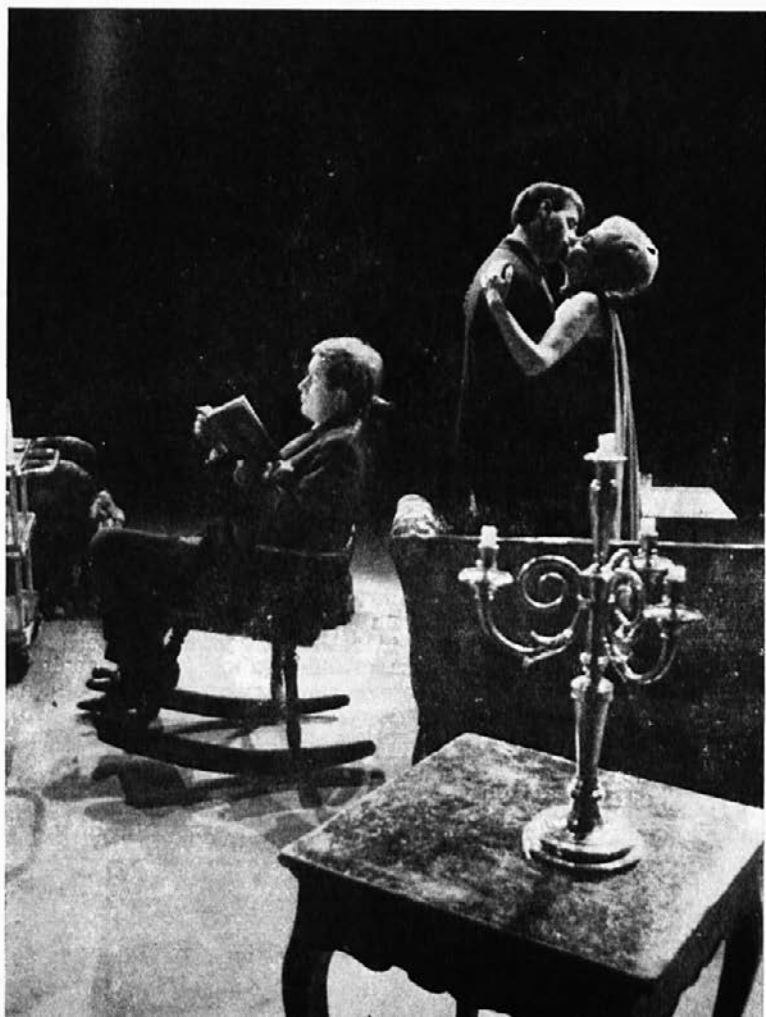
narodnih usod tega, dejal bi, rafiniranega in zlasti po vrednosti dialogov izrazitega in modernega dramskega mehanizma. Tako se je pred gledalčevimi očmi odvijala precizna in studiozna, ritmično razgibana in izrazno ekspresivna predstava. Ob tem seve ne gre prezreti deleža scenografa Uroša Vagaje, ki je ustvaril »tipičen« ameriški meščanski interieur z dinamičnim tlorisom, z dekorativno vizualno podobo in predvsem z bogatim, izjemno skrbno in neobičajno ustrezno izbranim rekvizitarijem. Nič manj spodbudni prilastki veljajo kostumografiji Alenke Bartlove.

Duša Počkajeva, Jurij Souček, Marija Benkova in Danilo Benedičič so kot igralski korpus briljantno opravili svojo nalogo. Zlasti velja to še za Počkajevo in Součka.

VASJA PREDAN

NAŠI RAZGLEDI — 22. februarja 1964

Duša Počkajeva, Danilo Benedičič (Nick) in Jurij Souček

ČUDAK NA BROADWAYSKEM ODRU

... Kaj ga sili, da uživa škrlatni grozd življenjske izkušnje, nato izpljune seme nazaj v svet? ...

(Iz »Nihilista« Edwarda Albeeja.)

Ko je bil Edward Albee še otrok, je živel v graščini in šofer ga je vsako jutro v rolls royceu vozil v modno šolo. Ko je dopolnil 10 let, je neredno obiskoval celo vrsto drugih nižjih šol. Pri dvajsetih je spremljal mlado dekle po New Yorku in pri enaindvajsetih je podedoval 100.000 dolarjev. Nič od tega pa ni pripomoglo k srečnemu življenju, kajti ob tem času je bil Albee hudo grenak, jezen mladenič.

Zdaj, pri štiriintridesetih, je Edward Franklin Albee izpljunil v celoti pet grenkih jeznih iger in samo ena — trenutno senzacija na broadwayskem odru »Who's Afraid of Virginia Woolf?« (Kdo se boji Virginije Woolf?) teče dalje kot eno dejanje. Njegovo delo je majhno po obsegu, vendar je sprožilo valove čustev, ki se zgrinjajo čez avtorja, kadar bi najmanj pričakoval.

Nekoč se je pri sprejemu v Beli hiši Ethel Kennedy obrnila k Albeeju in se obregnila: »Le kaj mislite, da pišete take umazane, zamorjene igre? Nikoli ne bom gledala kakšne vaše igre.«

Albee ni niti trenil. »Kako vam gre?« je vljudno rekel. »Nikoli ne bom gledal kake vaše igre.«

Pred kratkim je v neki newyorški umetniški galeriji igralka Jane Fonda opazila Albeeja, planila k njemu in vzkliknila: »Grozno mi je bila všeč vaša drama. Zdi se mi tako močna, tako prepričljiva, tako pretresljiva. Kaj pa mislite vi?«

»Da,« je rekel Albee, »tudi meni se zdi zabavna.«

Z »Virginijo Woolf« se je Albee vzdignil nad svoje tekmece. Prvi je na Broadwayu uveljavil nov tip resne komedije v polnih treh dejanjih. Imenovali so ga že novi O'Neill, mladi Strindberg, in neizogibno, severnjaški Williams. Williams sam je njegov najbolj goreči občudovalec. »Edward Albee,« pravi Williams brez zardevanja, »je edini veliki dramatik, kar smo jih kdaj imeli v Ameriki.« Toda Albee se izmika sodbam in primerjavam. »Star sem šele štiri leta,« pravi. »Star sem štiri leta, ker štiri leta pišem drame.«

Štiri leta njegovega novega življenja so se začela z »The Zoo Story« (Zgodba iz živalskega vrta), enournim dialogom, kjer popotnik po imenu Jerry ubupano in neusmiljeno vsiljuje sebe in svoje izkušnje človeku, ki samotno poseda na klopi. Nato je sledila »The Death of Bessie Smith« (Smrt Bessie Smith), najbolj neosebna med Albeejevimi dramami. Medtem ko črnska pevka bluesov izkrvavi do smrti pred bolnišnico za belce, bolniške sestre, stažista in strežnika ni blizu, ker si razodevajo in primerjajo lastna razočaranja. V drami »The Sandbox« (Zaboj za pesek) se mama in ata iznebita oslabele stare mame tako, da jo položita v zaboj za pesek, kjer naj bi bila pokopana.

Albeejeva najnovejša enodejanka »The American Dream« (Ameriški sen) je ameriška nočna mōra; mama laja in ata uboga, staro mamo z zmerjanjem poženejo proč in starši razkosajo svojega otroka. Kar spremeni te igre iz golih grozovitosti v umetnine, ni samo Albeejev

humor, ampak tudi njegova liričnost in kot igla ostri dialog. »Kralj dialoga je«, zatrjuje dramatik Marcel Achard. »Vsaka tretja vrstica zveni!«

»Virginija Woolf« ima vse lastnosti Albeejevih krajših iger in še silovito intenzivnost. Marsikomu med gledalci pomaga kot sredstvo za takojšnjo katarzo. Melinda Dillon, ki nastopa v večernih predstavah »Virginije Woolf« (drama s štirimi osebami, dolga tri ure in pol, je emocionalno in fizično tako naporna, da na matinejah igra posebna zasedba), pravi, da ko je njena mati videla predstavo, sta tri dni zaporedoma ostali budni in se pogovarjali do štirih zjutraj. Prvič v življenju je mati razpravljala s hčerjo o svoji ločitvi in ponovni poroki.

Zgoče vznemirjenje »Virginije Woolf« izvira samo iz štirih oseb — Georgea in Marthe, kolegijskega profesorja srednjih let in njegove starejše žene, in njunih gostov na poznem nočnem obisku, mladega inštruktorja v kolegiju in njegove otročje žene. Z virtuoznim razkazovanjem okrutnosti ranijo skrivnosti drug drugega in trgajo z njih iluzije kot plasti kože. Končno ne ostane ničesar, kar bi opravičilo Georgeov in Marthin ljubeče-sovražni zakon, razen sina, ki naj bi kmalu prišel domov.

Zdaj se ukvarja z dvema stvaritvama, z izvirno dramo (»Za zdaj jo imenujem 'The Substitute Speaker' — Nadomestni govornik — in mislim, da bo v dveh dejanjih«) in z adaptacijo novele Carson McCullers The Ballad of the Sad Caffe (Balada o žalostni kavarni). (»Moral sem se preleviti v Carson McCullers, kar je bila precejšnja zvijača.«) »Dober sem za dve leti,« je rekel preštevajoč svoje zamisli. »Onkraj tega je puščava.«

»Trenutno sem dramatik, katerega dela uprizarjajo in ki zdržijo na odru delj časa,« je nadaljeval. »Rad bi, da bi šlo tako naprej. Mučno je, je pa tudi prijetno. Včasih boli, vendar je zelo zabavno. To pač delam. Vendar ne bom prišel daleč z igro »The Substitute Speaker«, dokler se ne neham čuditi, kaj ljudje govorijo o »Virginiji Woolf«. Teško je to odmisлити, toda če tega ne storim, bo spontanost šla po gobe. Zadnja stvar, ki bi jo želel počenjati, je to, da bi pisal tako, kot pišem jaz. Poglejte, kaj se je zgodilo Hemingwayu, ko si je začel domišljati, da je Hemingway. Rad bi samega sebe presenetil, kadar pišem.« Kdo se boji prihodnosti? Edward Albee že ne. Kot je zapisal v svoji prvi objavljeni pesmi: Ti mi moraš pustiti, da živim! Nisem še začel... Svet potrebuje življenje, ne smrt. In jaz še nisem začel.

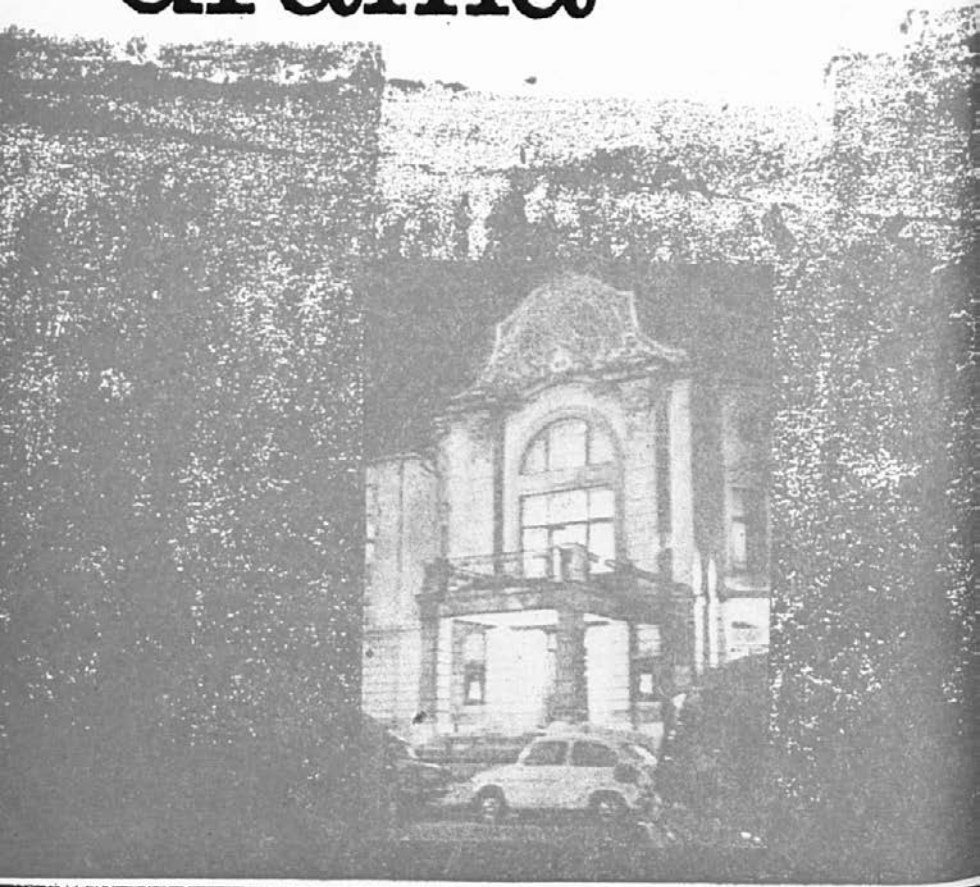
Dobra polovica letošnje šeste številke Gledališkega lista Drame govori o zgodovini slovenskega gledališča v Trstu od začetkov do odprtja Kulturnega doma. Gradivo sta prispevala člana Slovenskega gledališča v Trstu Rado Nakrst in Adrijan Rustja. (Številka vam je na voljo pri blagajni in biljetarjih.)

V 4. številki Dokumentov Slovenskega gledališkega muzeja bo gledališki zgodovinar Dušan Moravec primerjal repertoar tržaškega gledališča (od ustanovitve Dramatičnega društva do danes) z repertoarjem osrednje slovenske gledališke hiše.

Souček, Počkajeva, Benkova (Honey), Benedičič

drama

gledališki list